

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد: مراد قوی اندام، ۱۳۹۵

بررسی تطبیقی نفس از دیدگاه شیخ اشراق و ملاهادی سبزواری

بررسی تطبیقی نفس از دیدگاه شیخ اشراق و ملاهادی سبزواری

از زمانی که انسان به تفکر در چیستی و آغاز و انجام زندگی پرداخت، با دریافتن این موضوع که علی‌رغم تغییر در جسم خود در گذر زمان، هویتی ثابت و تغییر ناپذیر برایش باقی می‌ماند، تصور نفس برایش حاصل شد. پیرو این ثبوت و عدم تغییر نفس در عالم دنیا، اندیشه‌ی حیات نفس در جهان دیگر مطرح گشت. سهروردی در آثار مختلفش نفس را نوری مجرد، و در اصطلاح خویش نور اسپهبد می‌نامد. رویکرد وی در رابطه با بحث نفس رویکردی نو اندیشانه در زمان خود بود که تحت تأثیر فلسفه‌ی خاص وی است که در آن اصالت با نور است. وی با توجه به نور بودن و تجرد نفس به بقای آن پس از مفارقت از بدن معتقد است. شیخ اشراق چگونگی بقای نفوس را پس از ترک بدن با توجه به دسته بندی‌ای که از نفوس ارائه می‌دهد محشور به صفات الهی و یا متعلق به مثل معلقه‌ی مستنیره یا ظلمانی می‌داند که در همین زمینه ملاهادی سبزواری دیدگاه سهروردی را به دلیل عدم بیان صحیح معاد جسمانی که بر اساس شریعت و نص صریح قرآن همان عینیت بدن دنیوی و اخروی است، دارای قصور دانسته و به نقد وی در این رابطه می‌پردازد. پژوهش حاضر به بررسی تطبیقی نفس از دیدگاه شیخ اشراق و ملاهادی سبزواری پرداخته است. با توجه به نتایج مقام فوق تجردی (لایقفی) از جمله مسائلی است که از نظر سهروردی و ملاهادی سبزواری مطرح بوده و به اثبات رسیده است. این دو فیلسوف در برخی از ویژگی‌هایی که برای مقام فوق تجردی برمی‌شمارند، مشترک هستند. علاوه بر این در یک مبنا سهروردی و ملاهادی سبزواری مشترک هستند که ریشه در فلسفه اشراق دارد که نحوه بی‌ماهیتی در انوار اسفهبديه است؛ شباهت‌هایی در نحوه تبیین مقام نفس در بین این دو فیلسوف مشاهده می‌شود که بیشتر به خاطر گرایش ملاهادی سبزواری به شیخ اشراق در نحوه اثبات و تبیین نفس است. - مقوله بی‌ماهیتی در فلسفه اشراق با ملاهادی سبزواری نسبت به مقام فوق تجردی متشابه است. بی‌ماهیتی در فلسفه سهروردی و ملاهادی سبزواری به معنای عدم ظلمت است و حتی شامل انوار حسی نیز می‌شود؛ این مسأله منجر به خلط‌هایی پیرامون مقام فوق تجردی در تقریر و بیان ملاهادی سبزواری شده است. و ...

کلیدواژه‌ها: نفس، شیخ اشراق، ملاهادی سبزواری

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۲۷۲۰۴۱۰۹۳۲۰۰۵

تاریخ دفاع: ۱۳۹۵/۰۶/۰۱

رشته‌ی تحصیلی: فلسفه و حکمت اسلامی

دانشکده: علوم انسانی

استاد راهنما: دکتر حسین بهروان